

СТАТУС ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ГУМАНІТАРНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ПЕРІОД ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

На сьогоднішній день проблеми війни та подолання гуманітарних наслідків збройних конфліктів не обходиться без участі міжнародних організацій, наділених різним правовим статусом. Безперечно, кожна з них має право на міжнародний доступ, проте різні організації мають неоднаковий правовий статус та мандат, від яких залежить обсяг застосованих норм міжнародного гуманітарного права.

З-поміж даних організацій вирізняють міжурядові, які здійснюють свої повноваження згідно зі статутом та наданому у конкретній місії мандату, що дозволяє визначити статус цих місій та делегацій. Взаємодія цих організацій під час збройного конфлікту передбачає застосування кластерного підходу, що полягає у спеціалізації кожної з них на певному напрямку здійснення гуманітарних дій [1, с. 3].

До другої групи слід віднести неурядові організації, які належать до системи Міжнародного руху Червоного Хреста та Червоного Півмісяця. Основними складовими Руху є МКЧХ, Міжнародна федерація товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця, а також національні товариства Червоного Хреста і Червоного Півмісяця, що є недержавними організаціями зі спеціальним статусом у період збройного конфлікту.

Варто зазначити, що труднощі, пов'язані з координацією діяльності з надання гуманітарної допомоги у період надзвичайних або кризових ситуацій зумовлені різним правовим статусом та мандатом організацій. Саме це і зумовило необхідність у проведенні гуманітарної реформи системи ООН.

З метою поліпшення надання ефективної гуманітарної допомоги і забезпечення синергетичного ефекту на універсальному рівні був запроваджений так званий кластерний підхід, запропонований у рамках гуманітарної реформи ООН у 2005 р. Дане нововведення передбачало створення одинадцяти кластерів, тобто груп установ, організацій або інститутів, які залежать один від одного відповідними мандатами та працюють разом над досягненням спільних цілей.

Головним досягненням кластерного підходу є збільшення готовності та посилення технічного потенціалу системи ООН під час надзвичайних ситуацій, що полягає у чіткому визначенні лідерства між міжнародними урядовими організаціями, а також поліпшенням звітності та прозорості цих дій. Даних відхід «у разі раптового виникнення нової великомасштабної надзвичайної ситуації, що вимагає багатосекторного реагування за участю широкого кола міжнародних гуманітарних учасників»

Необхідно згадати, що організацію системи ООН в Україні складають 18 фондів, програм, спеціалізованих установ та представників Бреттон-Вудських організацій. До них належать, зокрема, Всесвітня продовольча програма (WFP), Всесвітня організація охорони здоров'я (WHO), Дитячий фонд ООН (UNICEF), Програма розвитку ООН (UNDP), Програма волонтерів ООН (UNV), Програма «ООН-Жінки» (UN Women) та інші.

На сьогоднішній день Міжнародний рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця є найбільшим в світі гуманітарним об'єднанням, головне завдання якого полягає у захисті життя і здоров'я людини та забезпеченні поваги до людської особистості, особливо у період збройних конфліктів та інших надзвичайних ситуацій [2, с. 95–103].

Даний Рух за своїм правовим статусом є асоціацією, тобто юридичною особою приватного права, її діяльність визначена у статті 60 та інших положеннях Цивільного кодексу Швейцарії. Задля виконання свого гуманітарного мандата та основних цілей і завдань МКЧХ наділяється статусом, який є аналогічним до статусу міжнародної міжурядової організації та, як наслідок, володіє міжнародною правосуб'єктністю при здійсненні своєї діяльності.

Основним органом, що очолює і координує міжнародну допомогу, яку надають національні товариства жертвам збройних конфліктів, а також відповідним органам охорони здоров'я є Міжнародна Федерація товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця. Вона виступає офіційним представником товариств-членів на міжнародній арені, а також є посередником у питаннях сприяє співробітництва між національними товариствами.

Не можна обійти стороною і міжнародні неурядові організації у гуманітарній сфері, до яких належать зокрема «Лікарі без кордонів» (*Médecins Sans Frontières (MSF)*), «Карітас» (*Caritas*), «Міжнародний медичний корпус» (*International Medical Corps*) тощо [3, с. 812]. Засади їх діяльності передбачені у законодавстві

держави реєстрації відповідної організації. У деяких випадках можуть укладатися меморандуми про співпрацю між організацією та певним міністерством або відомством держави.

Отже, міжнародні гуманітарні організації відіграють важливу роль під час подолання гуманітарних наслідків збройних конфліктів, проте вони мають неоднаковий правовий статус, що безпосередньо впливає на обсяг їх правосуб'єктності.

Джерела:

1. Жаровська І. М. Міжнародне гуманітарне право : навч. посіб. К. : Атика, 2010. 280 с.
2. Гогоша О. Участь Міжнародного Комітету Червоного Хреста у гуманітарних місіях та операціях ООН. *Вісник Львівського університету*. Сер. : Міжнародні відносини. 2012. Вип. 31. С. 95–103.
3. Скороход Ю. С. Міжнародні неурядові організації. *Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. / Редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін. К.: Знання України, 2004. Т. 2. 812 с.*

Науковий керівник – к.ю.н., доцент Мануїлова К. В.